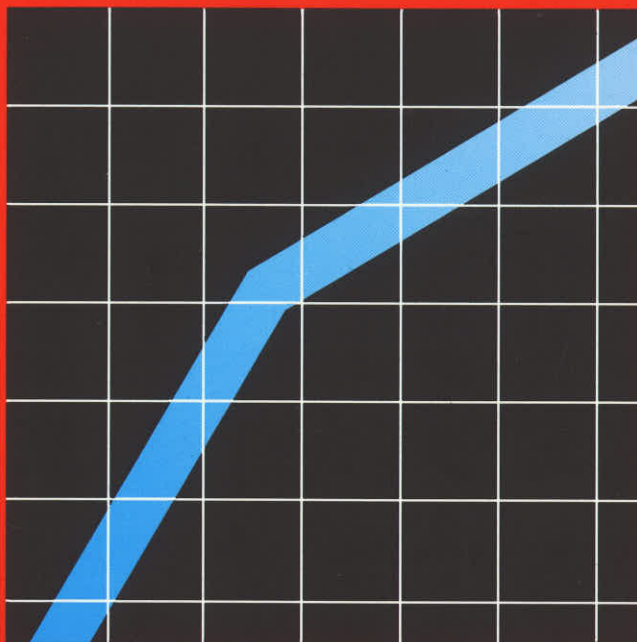

K E S K I M A A

eilen, tänään,
huomennakin

Keskimaa
eilen,
tänään,
huomennakin.

Keskimaa eilen, tänään, huomennakin.

Päätoimittaja Erkki Laatikainen:

Esitelmä Osuuskauppa Keskimään 75-vuotisjuhlassa
Jyväskylän Kaupunginteatterissa sunnuntaina
16. päivänä joulukuuta 1990

Miljardin markan liikevaihtoinen Keskimaa on SOK-ryhmittymän suurin osuuskauppa, joka myös liiketaloudellisessa kannattavuudessa sijoittuu ensimmäisten joukkoon. Yrityksen palveluksessa on 1.300 henkilöä. Keskimaan omistaa 27.000 jäsentä ja se on liikevaihdolla ja työntekijämäärällä mitattuna Keski-Suomen johtava yritys. Toimialue koostuu Keski-Suomen läänistä Kinnulaa lukuunottamatta. Mikkelin läänistä Kangasniemen kunta kuuluu Keskimaan toimialueeseen. Osuuskauppa Keskimaa on menestyvä yritys, mutta sen nykyisyyttä edeltää monipolvinen historia. Tämä päivä perustuu osaltaan eilisen työlle.

- CITYSOKOS
- ⊕ AUTOMARKET PRISMA
- S-MARKET
- LÄHIMYYMÄLÄ / SALE
- ≡ HOTRA-TOIMIPAikka
- ▨ ERILLINEN RM-MYYMÄLÄ
- HUOLTAMO

Vuosisataiset juuret

Osuustoiminnan juuret juontuvat 1700- ja 1800-lukujen Englannista. Sinne perustettujen osuustoitinnallisten yritysten tehtävänä oli hankkia tavallisesalle kansalle kunnollisia elintarvikkeita edullisella hinnalla. Suomalaisen osuustoiminnan esiasteeksi voitaneen katsoa vuosisatainen talkooperinne. Voimia yhdistämällä saavutettiin yhteinen hyvä. Yhteismylyillä jauhettiin jo 1400-luvun Suomessa. Myös kalastamiseen ja metsästämiseen liittyvät yhteishankkeet olivat yleisiä.

Osuustoiminta-aate levisi maahamme 1800-luvun puolessa välissä. Erilaisia osuustoiminnallisia kokeiluja oli runsaasti. Osuustoimintalain säätäminen vuonna 1901 muodostaa varsinaisen osuustoiminnan alun.

Kansainvälisen osuustoiminnan periaatteisiin kuuluivat avoin jäsenyys, kansanvaltainen hallinto, ylijäämän palauttaminen ostosten mukaan ja rajoitettu osuusmaksun korko. Muita suotavia periaatteita olivat poliittinen ja uskonnollinen puolueettomuus, käteismyynti ja valistustyön tekeminen. Osuustoiminta tarjosi yhden laillisen tavan Venäjän alistamille suomalaisille vaalia kansallista identiteettiään ja vapautta kaipaavaa tahtoaan. Vuonna 1903 osuuskauppoja oli maassamme 75. Niiden tukkuliikkeeksi sekä neuvonta- ja valistusorganisaatioksi perustettiin Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta Tampereella vuonna 1904.

Alku hankalaa Keski-Suomessakin

Jyväskylään perustettiin ensimmäinen osuus-
kauppa vuonna 1903, mutta se koki vararikon kaksi
vuotta myöhemmin. Jämsänkosken osuusliikkeellä
oli sama kohtalo, mutta vuonna 1904 perustetut
Luhangan, Putkilahden ja Äänekosken osuuskaup-
pat osoittautuivat elinvoimaisiksi. Jyväskylään
perustettiin uusi osuuskauppa, "Mäki-Matti", vuon-
na 1906, mutta kun osuustoimintaliike hajosi laajaa
aatteellista taistelua korostavaan sosialistiseen ja
puolueettomuutta painottavaan porvarilliseen leiriin,
se siirtyi eräiden muiden alueen osuuskauppojen
tavoin Kulutusosuuskuntien Keskusliiton ja Osuus-
tukkukaupun yhteyteen. Näin Jyväskylään jäi
itämään ajatus perustaa vielä kerran poliittista
puolueettomuutta arvostava osuuskauppa.

Käännekohtaksi muodostuivat kamreeri Heino-
sen Helmi-rouvan nimipäiväkahvit toukokuun 7.
päivänä 1915. Osuuskaupan tarve nousi jälleen
esille. Seminaarinjohtaja Nestori Ojala kääntyi
tällöin isännän puoleen ja sanoi: "Tuopa päperia ja
kynä. Nyt se perustetaan." Parikymmentä henki-
löä laittoi nimensä aiepaperiin. Osuuskaupan
varsinainen perustava kokous pidettiin Jyväskylän
Kunnallistalossa jo toukokuun 27. päivänä, kolme
viikkoa Helmin päivän kahvien jälkeen. Neljästä-
kymmenestä kutsutusta henkilöstä paikalle saapui
kaksikymmentäviisi. Tämä joukko päätti yksimieli-
sesti perustaa Jyväskylän Osuuskaupan. Sen piti
sääntöjen mukaan huolehtia Jyväskylässä tarvitta-
vien kauppatavaroiden vähittäismyynnistä ja olipa
osuuskunnalla oikeus erillispäätöksellään harjoittaa
myös "leipomo- ja kaljanpanoliikettä" jäsentensä
hyödyksi.

“Voimallinen kohoke”

Jyväskylän Osuuskaupan perustamisen aikoihin Jyväskylässä asui 4.798 henkilöä. Jyväskylä kuului Vaasan lääniin. Julkishallinnon hajanaisuutta osoittaa, että Jyväskylää ympäröivästä alueesta osia lukeutui myös Hämeen, Mikkelin ja Kuopion lääniin.

Keski-Suomi ja keskisuomalaisuus olivat silti jo syntyneitä ja alati voimistuvia käsitteitä. Keski-Suomi -käsitteen isänä voidaan pitää Jyväskylän piirilääkäri Wolmar Schildtiä, monivaikutteisista kulttuuri- ja vaikuttajapersoonaa. Schildt ehdotti huhtikuussa 1856 Suomettaressa lääninhallituksen perustamista Jyväskylään, “mikä olisi voimallinen kohoke koko Keski-Suomelle sekä tälle nuorelle kaupungille”.

Jyväskylässä alkoi ilmestyä vuonna 1871 sanomalehti Keski-Suomi, joka jokaisella numerollaan teki tunnetuksi, paitsi itseään, myös ympäröivää aluetta. Keski-Suomen maanviljelysrahasto perustettiin vuonna 1880. Keski-Suomen nuorisoseura aloitti toimintansa kahdeksan vuotta myöhemmin ja vuonna 1891 perustettiin Keski-Suomen kansanopisto Suolahteen. Näin oli luotu monin tavoin pohjaa tulevan läänin ja maakunnan elämälle. Suunnilleen tässä tilanteessa lähti taipaleelle nyt 75 vuotta täyttävä Osuuskauppa Keskimaa, silloinen Jyväskylän Osuuskauppa, jonka nimi muutettiin Jyväskylän Osuusliikkeeksi vuonna 1920.

Leivällä ja ryyneillä ensikaupat

Jyväskylän Osuuskauppa avasi ovensa 27. päivänä elokuuta 1915 Kansallis-Osake-Pankin talossa Kilpisenkatu 10:ssä. Aluksi myytiin pelkkiä elintarvikkeita: leipää, vehnäjauhoja, ryynejä, kahvia, sokeria, hedelmiä ja voita. Hieman myöhemmin valikoima laajentui kangas-, posliini- ja la- sitavaroihin. Alkuvaiheet olivat kirjavat. Liikkeen- johto vaihtui usein ja sisältyypä historiaan koko henkilöstön erottaminen epäselvyyksien vuoksi.

Nuori osuustoimintayritys sai kuudennen toimitusjohtajansa, Väinö Aaltosen, vuonna 1922. Aaltonen hoiti tehtävää toistakymmentä vuotta, joten hänen kaudellaan osuusliike vakinaistui.

Osuusliike vuokrasi aiempaa tilavamman huoneiston Asema- ja Kauppakadun kulmasta vuonna 1920. Kiinteistö siirtyi yrityksen omistukseen kolme vuotta myöhemmin. Ratkaisu oli perusteltu, sillä juuri tällä paikalla sijaitsee CitySokoksen nykyinen tavaratalo.

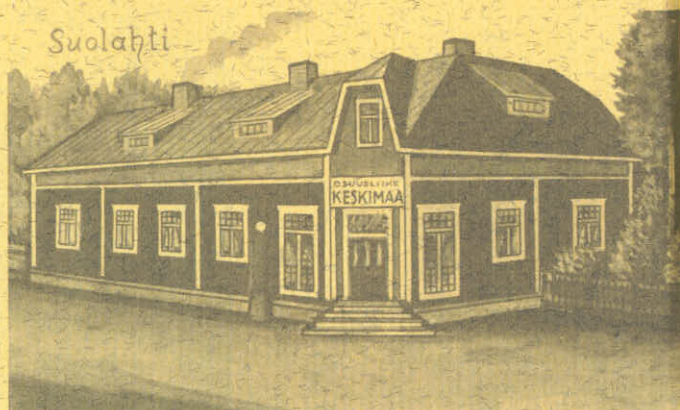
Jyväskylän Osuusliike r.l. keskus-
toimipaikka 1920-luvulla nykyisen
CitySokos-kiinteistön
paikalla Kauppakatu 24:ssä.

Maaseutusuuntainen laajeneminen

Jyväskylän Osuusliikkeen Suolahden myymälä avattiin vuonna 1920 ja vuotta myöhemmin saivat äänekoskelaiset haluamansa myymälän. Lievesuoreen Osuuskauppa sulautui Jyväskylän Osuusliikkeeseen vuonna 1924, korpilahtelaiset seurasivat vuonna 1926. Laukaan Osuuskaupan liittymisvuoro oli vuonna 1928, jona vuonna myös Petäjävesi katsoi parhaimmaksi suurempaan sulautumisen. Jyväskylän Osuusliike oli näin vahvistanut aluettaan muutamassa vuodessa lähiympäristöön. 1930-luvun alussa Laukaassa sijaitsi peräti kahdeksan myymälää. Samalla kuitenkin laiminlyötiin kasvava kaupunki, jossa oli päätoimipaikan ohella ainoastaan yksi myymälä. Maaseudulle levittäytyminen loi paineen nimenmuutokseen. Jyväskylän Osuusliike ei tuntunut uudesta jäsenistöstä luonteelta.

Osuusliike Keskimaa vahvistettiin yrityksen nimeksi vuonna 1928. "Keskimaa" saavutti yksimielisen tuen. Sana viittasi yrityksen sijaintiin Keski-Suomen ja miksipä ei koko Suomenkin keskellä. Samalla se signalisoi osuusliikkeen taustoittumista lähinnä silloiseen maaseutuväestöön. Uusi nimi oli onnistunut. Muutoin se ei olisi pysynyt samana. "Keski-Suomi" ja "Keskimaa" maistuvat samansuuisilta, toisiaan myötäileviltä ja tukevilta.

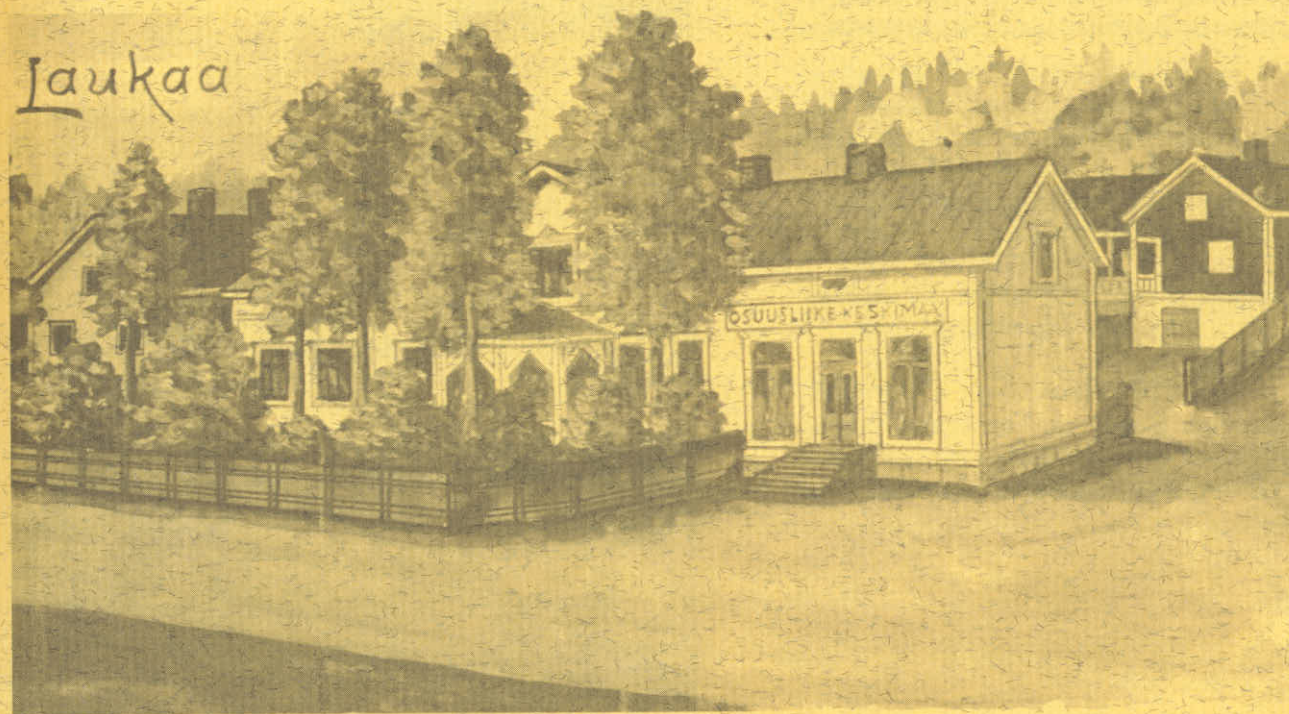
Osuusliike Keskimaa oli hyvin varovainen lisäämään palvelupisteitä Jyväskylän kaupungissa. Johtokunta tunsu kaupunkiin kiinnostusta, mutta hallintoneuvosto ei pitänyt kiirettä. Näin OTK-lainen osuustoimintayritys Mäki-Matti ja yksityiset kauppiaat saivat etulyöntiaseman laajenevan kaupungin markkinoista.

Jyväskylän Osuusliikkeen Suolahden myymälä avattiin 1920 ja Äänekosken myymälä vuotta myöhemmin. Osuusliike Keskimaa luovutti ko. myymälät 1958 perustetulle Osuusliike Alakeiteleelle.

Äänekosken
myymälä

Laukaan Osuuskauppa sulautui Jyväskylän Osuusliikkeeseen 1924. Laukaan myymälä 1930-luvulla.

Painopistettä Jyväskylään

Keskimaa koki merkittävän vastoinkäymisen vuonna 1932. Tällöin tulipalo turmeli keskustoimipaikan. Osuusliikkeen päättäjät harkitsivat vaurioituneen rakennuksen korjaamista tai kokonaan uuden rakentamista. Toimitusjohtaja Aaltonen ajoi uutta toimitaloa, mutta keskusliike SOK suositteli saneerausta. Kun hallinto taipui SOK:n linjalle, toimitusjohtaja jätti paikkansa. Aaltosen seuraajaksi valittiin mies Petsamon Osuuskaupasta, Aarne Koski. Hän vastasi yrityksen johtamisesta vuosina 1933-38. Näinä vuosina Keskimaa lisäsi myymälöitään Jyväskylän kaupungissa. Johtokunta sai hallintoneuvostoilta valtuudet vuonna 1934 peräti seitsemään lisämyymälään kaupungissa ja sen lähialueilla. Uusina aluevaltauksina olivat Multia ja Uurainen, joista molemmista tosin pian vetäydyttiin.

Kun toimitusjohtaja Koski siirtyi sodan kynnyksellä yksityisyrittäjäksi, uudeksi toimitusjohtajaksi tuli Nikolai Luoma-aho Etelä-Hämeen Osuusliikkeestä Hämeenlinnasta. Aiemmin hän oli työskennellyt Äänekosken myymälän hoitajana, joten Keskimaa oli tuttu. Taloudellinen toimeliaisuus oli vilkasta. Talvisodan seurauksena Keski-Suomeen muutti tuhansia karjalaisia, joille SOK-lainen osuustoiminta oli sydämiin juurtunutta. Näin Keskimaahan virtasi tuoretta vahvistusta. Jatkosota aiheutti työvoima- ja tavarantarjontaongelmia, mutta myytäväksi hankitut hyödykkeet menivät helposti kaupaksi ja maksutapa oli käteinen. Jatkosodan kestäessä ja heti sen jälkeen avattiin lukuisia myymälöitä kaupunkiseudulla.

Huikeutta ja verkkaisuutta

Kauppaneuvos Pekka Prättälä

Keskimaan keskustoimipaikka 1950-luvulla.

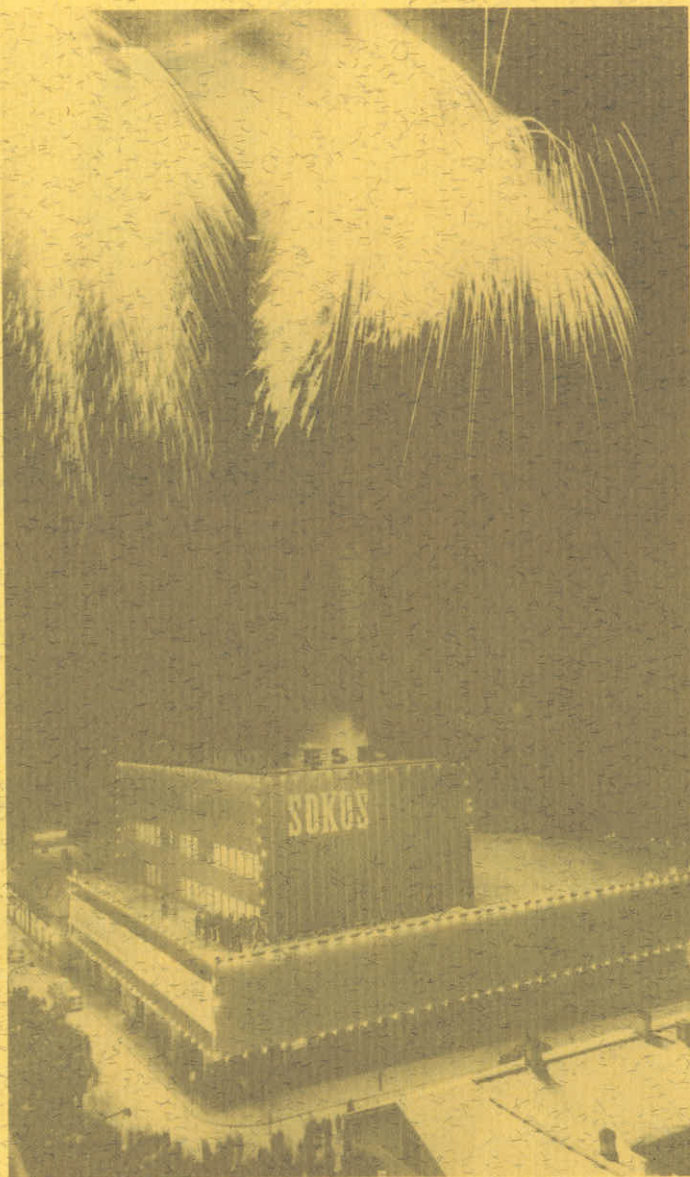
Keskimaan johtokunta kaavaili vuoden 1945 lopulla suuria laajennuksia; 25 myymälää toisi rajun lisäkasvun. Ajatuksissa oli myös uuden keskustoimitalon, henkilökunnan asuntotalon ja hotellin rakentamiset. Korpilahtelaiset toivoivat Keskimaalta kengityspajan perustamista. Keskimaan liikevaihto kasvoi vauhdilla, mutta silti huikeat suunnitelmat kyettiin toteuttamaan vain rajusti karsittuina. Kymmenen vuoden menestyksellisen urakan Keskimaassa tehnyt toimitusjohtaja Luoma-aho erosi. Hänen työtään jatkoi elokuusta 1948 alkaen Lauri Lappalainen.

1950-luku merkitsi Keskimaalle kasvavia esteitä. Liikevaihdon huima kasvu pysähtyi ja kannattavuus aleni. Kun osa aiemmin perustetuista myymälöistä kannatti heikosti, uusia palvelupisteitä ei juuri rohjettu perustaa, vaikka kaupunki kasvoi kohisten. Jälkeenpäin arvioituna näyttää siltä, että Keskimaassa ei aistittu ajan kaikkia vaatimuksia eikä ainakaan rohjettu niihin reagoida riittävän nopeasti ja määrätietoisesti. Niinpä kun Pekka Prättälä aloitti pitkän toimitusjohtajakautensa Keskimaassa vuoden 1960 alussa, hän koki, ettei ollut kovin mieluisaa sanoa jyväsyläläisessä liikemiesseurassa omaa työpaikkaansa.

Nousu vauhtiin tavaratalosta

Keskustoimipaikkaa ryhdyttiin rakentamaan Asemakadun ja Kauppakadun kulmaan syyskuussa 1961. Tontin omisti Keskimaa ja kiinteistön rakensi SOK. Tavaratalo avattiin syyskuussa 1962. Samassa kiinteistössä toimivat varsinainen Sokos-tavaratalo, ravintola Ukkometso, Lontoon Harrod'silta ideoitu palveleva elintarvikemyymälä Mestarin Herkku ja Keskimaan konttori.

Samoihin aikoihin muutettiin kolmiosastoiset -siirtomaa-, liha- sekä maito- ja leipäosastoiset -palvelupisteet yleismyymälöiksi ja lisättiin toimipaikkoja Jyväskylässä. Nämä mittavat investoinnit ja saneeraukset vahvistivat markkinaosuutta ja kannattavuutta. Nousu tapahtui vähitellen, mutta suunta oli selvä.

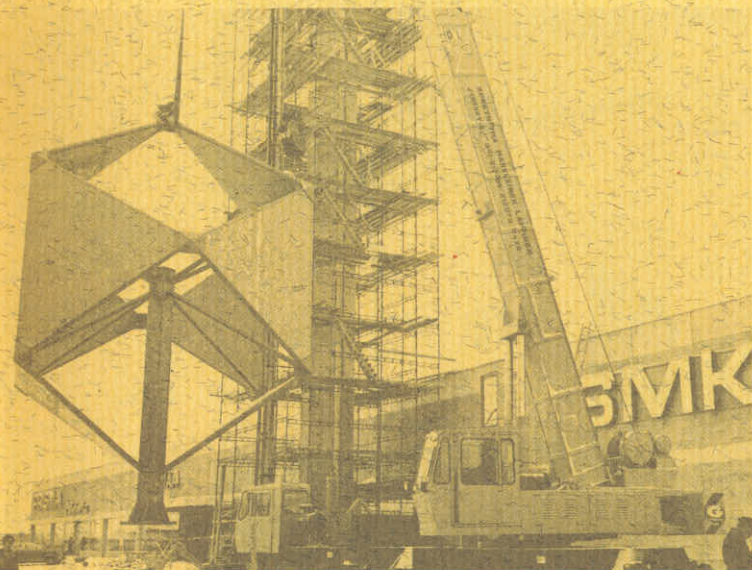

Keskimaa - Sokos avattiin syyskuussa 1962.

Ulkomaiset vaikutteet Keski-Suomen voimaksi

Prisman avaus 1972. Avausjulistuksen luki silloinen hallintoneuvoston puheenjohtaja talousneuvos Veikko Niemelä.

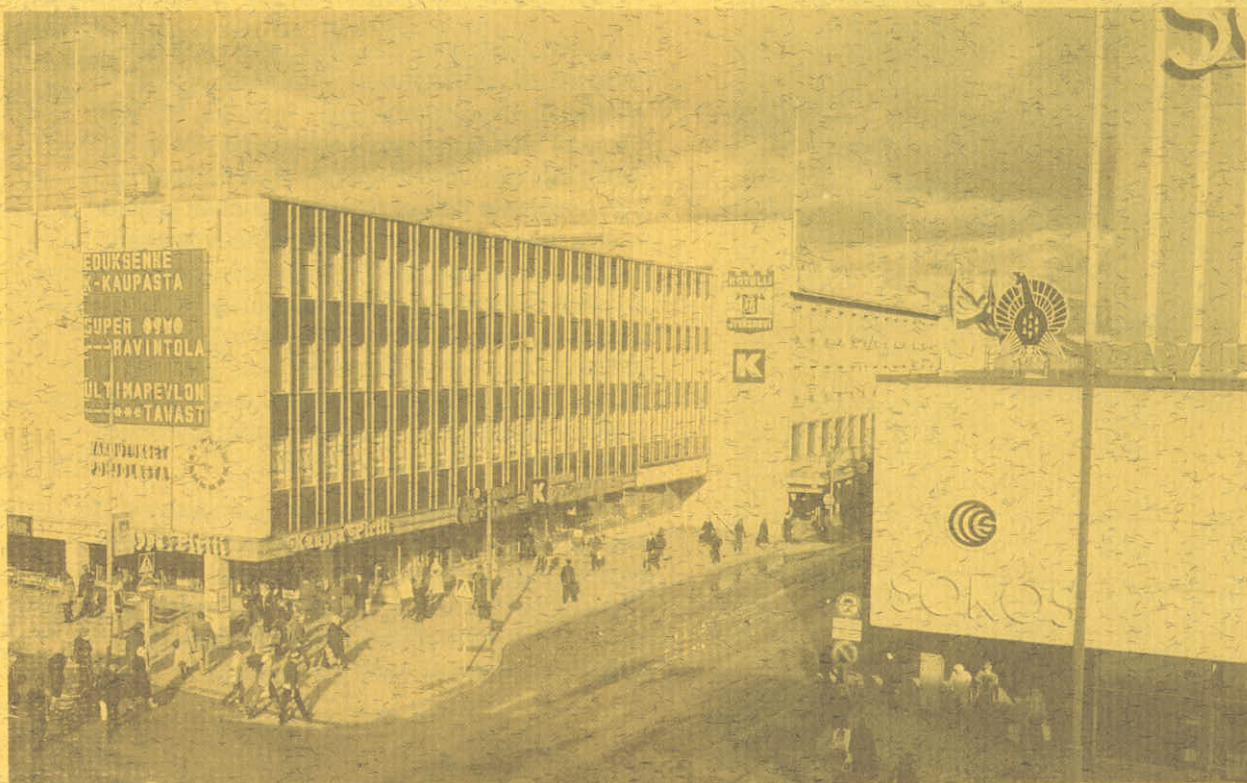
Prisman tavaratalo on Keskimään lippulaiva. Tässä nostetaan Prisman maamerkkiä tornin huippuun 1972.

Keskimaan taloudellisen pohjan vankistuminen avasi mahdollisuuksia uusiin ratkaisuihin. Ulkomailla toimivat automarketit kiinnostivat myös suomalaisia. Täällä katsottiin kuitenkin yleisesti, että automarketit menestyvät ainoastaan Porin, Tampereen ja Lahden linjan eteläpuolella. Toimitusjohtaja Pekka Prättälä ei uskonut väitettä, vaan hän perehtyi asiaan muun muassa Ruotsissa. Selvitys osoitti automarketeille olevan edellytykset Jyväskeskualueella. Väestöpohja oli riittävä ja market voitiin sijoittaa väljälle tontille Seppälänkankaalle. Näin rakennettiin Prisma, joka valmistui vuonna 1972.

Jälleen Keskimaa toteutti omintakeista linjaansa: "Prisma" oli ainutlaatuinen nimi tuolloin SOK-ryhmässä aivan samoin kuin "Mestarin Herkku". Prisman toteuttaminen oli rohkea päätös ja se vietin läpi Keskimään voimin. Hallintoneuvoston puheenjohtaja Veikko Niemelä tunnusti joskus vuosia myöhemmin, ettei hallintoneuvostossa oikein kukaan uskonut Prisman järkevyyteen, mutta arvostetun toimitusjohtajan ehdotusta ei uskallettu vastustaakaan. Automarketidean epäilijöitä oli runsaasti muussakin ympäristössä. Kun samaan aikaan avattiin nykyisen Anttilan tavaratalon edeltäjä Heps keskikaupungilla, sanasepot sanoivat: "Heps kukkuu, Prisma nukkuu".

Prisma löi itsensä nopeasti menestykseen. Jo ensimmäinen täysi toimintavuosi oli voitollinen. Siitä on muodostunut Keskimään yksi tukipilari, jota on laajennettu useaan otteeseen. Prisma on olennaisesti vahvistanut Jyväskylän asemaa kaupan maakunnallisena keskuksena.

Merkittävä päätös oli Hotelli Jyväshovin ostaminen Keskimaalle vuonna 1978. Tulipalon turmelemasta Ukkometsasta voitiin näin luopua vuonna 1981. Tilat otettiin mainososaston käyttöön. Ravintola- ja hotellipalveluja on sittemmin laajennettu tavoitteellisesti. Marraskuussa 1990 Keskimaa osti hotelli Alexandran keskustasta. Tänäpä Keskimaa omistaa kahden hotellin lisäksi 16 an-niskeluravintolaa ja 4 kahvilaa.

Hotelli Jyväshovi

Keskimaa S-ryhmän kärkeen

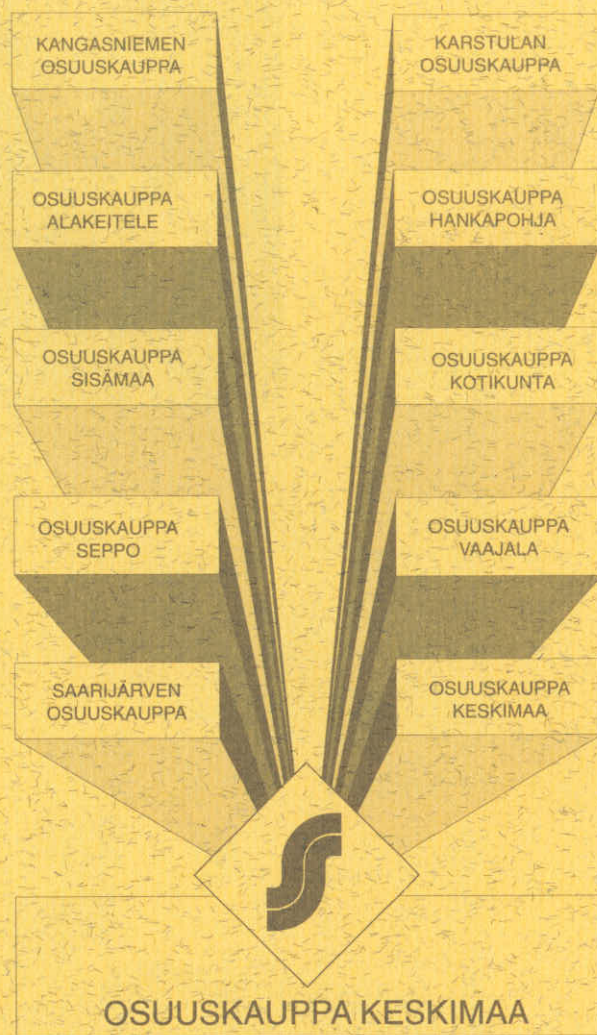
Kauppaneuvos Kalevi Liukkonen

Keskimaa oli vasta noin kahdeskymmenes SOK:n osuuskauppojen suuruustilastossa 1950-luvun lopulla. Kun kauppaneuvos Pekka Prättälä siirtyi eläkkeelle vuonna 1983, Keskimaa oli liikevaihdoltaan neljäntenä SOK-laisista osuuskaupoista ja kannattavuudeltaan niin ikään kärjessä. Keskimaan tilanne oli erinomainen, mutta SOK-lainen osuuskaupparakenne kaipasi yleistä remonttia. Suurin osa osuuskaupoista kannatti heikosti. Päättäjien oli valittava joko hiljainen näivettyminen tai perusteellinen rakenteen uudistaminen. Tässä tilanteessa Keskimaan toimitusjohtajana aloitti kauppatieteiden maisteri Kalevi Liukkonen.

Keski-Suomessa toimi 1980-luvun alussa kymmenen osuuskauppaa. Rakenteen elämistä oli tapahtunut vuosien varrella mm. siten, että Kivijärveläinen Osuuskauppa Kivikanto sulautui Saarijärven Osuuskauppaan vuonna 1972, Säynätsalon Osuuskauppa Keskimaahan vuonna 1966 ja Uuraisten Osuuskauppa Keskimaahan vuonna 1971. Osuuskauppa Keurusmaa sulautui Keski-maahan vuonna 1977 ja Osuuskauppa Päijätmaa vuonna 1981. Ryhmityksen peruseremontti oli vielä silti tekemättä. Ajatus maakuntaosuuskaupasta virisi keski suurissa osuuskaupoissa, joissa katsottiin rakenteen kertakaikkisen uudistuksen olevan parempi malli kuin fuusioiden toteuttaminen yksitel-len ja vuosikymmenten kestäessä.

Maakunta- osuuskauppaan ennakkoluulottomasti

Maakuntaosuuskauppa hyväksyttiin hämmästyttävän nopeasti ja yksimielisesti. Keskisuomalaisuus osoitti voimansa. Tapahtumaa ehkä edisti Keskimaan kiistattoman johtava ja taloudellisesti vahva asema sekä Keski-Suomen alueen eheys. Jyväskylä tunnustetaan kaikkialla Keski-Suomessa maakunnan ehdottomaksi keskeiseksi. Julkista maakuntaosuuskaupan vastaista kritiikkiä ei esiintynyt. Niinpä vuonna 1983 Kangasniemen Osuuskauppa, Karstulan Osuuskauppa, Osuuskauppa Alakeitele, Osuuskauppa Hankapohja, Osuuskauppa Keskimaa, Osuuskauppa Kotikunta, Osuuskauppa Seppo, Osuuskauppa Sisämaa, Osuuskauppa Vaajala ja Saarijärven Osuuskauppa päättivät liittyä yhteen maakuntaosuuskaupaksi, joka aloitti toimintansa vuoden 1984 alussa. Maakuntaosuuskaupan ulkopuolelle jäi ainoastaan Kuhmoisten Osuuskauppa. Vastaavasti Keskimaan osaksi halusi tulla Kangasniemen Osuuskauppa Mikkelin läänistä. Kuhmoisten Osuuskauppa päätti syksyllä 1990 liittyä Keskimaahan.

Talousvalta kasvaa Keski-Suomessa

Maakuntaosuuskauppa Keskimaan synty oli valtakunnallisesti arvioituna merkittävää. Maakuntaosuuskauppaa ei ole näin puhtasoppisesti syntynyt missään muualla.

Keskimaa on näyttävä maakunnallinen talousyksikkö, itsenäinen yritys, jonka toimirajat noudattavat huomattavan tarkasti Jyväskylän markkinointialueen rajoja, jotka vastaavasti ovat yhtenäiset Keski-Suomen läänin ja maakunnan rajojen kanssa.

Maakuntaosuuskaupan synty vahvisti keskisuomalaisten oikeutta päättää omista taloudellisista asioistaan; se oli maakunnallisen talouskansanvalan olennaisen vahvistumisen hetki. Aiemmista osuuskaupoista useat olivat heikkoja, joten niiden taloudellisen päätösvallan määrä oli huomattavan rajallinen. Runsaan miljardin markan liikevaihtoinen ja 500 miljoonan markan taseinen maakuntaosuuskauppa omaa edellytykset hyvinkin näyttäviin ratkaisuihin silloin, kun ne ovat perusteltuja. Ratkaisut tehdään Keski-Suomessa, keskisuomalaisten oman harkintavallan mukaisesti.

Keskimaan menestyminen maakuntaosuuskauppana on lisännyt keskisuomalaisten omanarvontunnetta ja se on avannut tietä muiden maakuntapohjaisten talousyksiköiden syntyyn. Keski-Suomen Säästöpankki on jo vuosia kasvanut maakuntapohjaisuuden suuntaan. Tänäpä sitä voi huoletta kutsua maakuntasäästöpankiksi, vaikka sen rajat eivät vielä vastaa aivan täysin maakunnan rajoja. Neljätoista osuuspankkia yhdistyivät vuoden 1991 alusta lukien Keski-Suomen Osuuspankiksi. Todennäköistä on, että sekä säästö- että osuuspankit rakentuvat 1990-luvulla huomattavan pitkälle maakunnan rajojen mukaisesti. Mikäli maakuntaosuuskauppa ei olisi menestynyt, suuret maakuntapankit eivät olisi syntyneet niin ripeästi kuin on tapahtunut. Mitä enemmän Keski-Suomessa toimitaan maakunnalliset voimat yhdistäen, sitä paremmiksi tulokset muodostuvat.

Maakuntaosuuskaupan päätehtäviä oli alkuun kymmenen erilaisen yrityskulttuurin yhteensovittaminen sekä yrityksen samanaikainen saneeraaminen ja kehittäminen. Näin päästiin tuoreesti kiinni suuren yksikön hyötyihin. Koulutukseen panostettiin tietoisesti. 1.300 ihmisen oli ajateltava samansuuntaisesti, sillä vain näin nähdään asiakkaat asiakaslähtöisessä yrityksessä.

Maakuntaosuuskauppa Keskimaa avasi tien SOK:n rakenteen tarkistamiselle myös sikäli, että nyt voitiin lakkauttaa SOK:n Jyväskylän konttori. Kun maakunnassa oli yksi osuuskauppa, sitä varten ei tarvittu erillistä keskusliikkeen konttoria. Kustannussäästö oli huomattava. Samalla se korosti Keskimaan asemaa S-ryhmän linnakkeena.

Vuonna 1988 toteutettiin historiallinen maatalouskaupan uudelleenjärjestely S-ryhmän ja Hankkijan välillä. Keskimaan maatalouskaupan palvelut vahvistuivat tässä vaiheessa hyvin merkittävästi.

Toimitusjohtaja Kalevi Liukkonen,
SOK:n pääjohtaja Juhani Pesonen ja
SOK:n Jyväskylän konttorinjohtaja
Veikko Heikkilä.

Voimakkaan maakuntaosuuskauppa
Keskimaan henkilöstön tutustumis-
tilaisuus Jyväskylän monitoimitalolla 1984.

Jäsenyydestä asiakasomistajuuteen

Maakuntaosuuskaupan seitsemässä vuodessa on tapahtunut paljon. Tavoitteena on ollut tyytyväinen asiakas ja tyytyväinen omistaja. Osuuskaupan jäsenistä on tullut asiakasomistajia. Yritys haluaa sitoa heidät mahdollisimman voimakkaasti asiakainä, omistajina, sijoittajina ja osallistujina. Päämäärä onnistuu, mikäli yritys palvelullaan, laadullaan ja koko olemuksellaan omaa asiakasomistajien ja muiden kansalaisten luottamuksen. Keski-maata johdetaan kuin mitä tahansa liiketaloudellista yritystä. Sen erityispiirteenä on ainoastaan osuuskuntamuotoisuus, mutta kokemukset osoittavat myös osuuskuntayrityksen voivan olla kilpailukykyinen kannattavuudessa ja muussa osaamisessa.

Asiakasomistajien sitoutumista yritykseen on edistänyt vuonna 1989 käyttöön otettu bonus, jossa jäsen voi saada palautuksena jopa kolme prosenttia kuukauden ostosummasta. Bonuksen mahdollisti uusi laskenta- ja tietotekniikkajärjestelmä. Vuonna 1990 bonusta maksetaan noin 5 miljoonaa markkaa.

Kun Keskimaa on maakuntaosuuskauppa, maakuntalähtöisyys on sille suuri voima. Yrityksen hallinto koostuu maakunnan kaikkien osien ja kaikkien kansalaispiirien edustajista. Hallitukseen kuuluu viisi henkilöä ja heissä korostuu liiketaloudellinen asiantuntemus. Hallitustaloustalossa on 21 jäsentä. He ovat luottamusihmisiä Keski-Suomen eri osista. Lisäksi edustajistoon kuuluu 100 ihmistä. Ässä -tukiryhmiä on 22 ja maatalouden alueellisia tukiryhmiä on 11. Kaiken kaikkiaan maakuntaosuuskaupan hallintoon ja tukiryhmiin osallistuu 280 keskisuomalaisista. Järjestelmä on toimiva vuorovaikutuskanava maakunnasta yritykseen ja yrityksestä maakuntaan.

Vuonna 1990 Bonusta maksettiin noin 5 miljoonaa markkaa.

Hallintoneuvoston
puheenjohtaja,
talousneuvos
Paavo Lahti.

Keskimaan hallintoneuvosto
1990

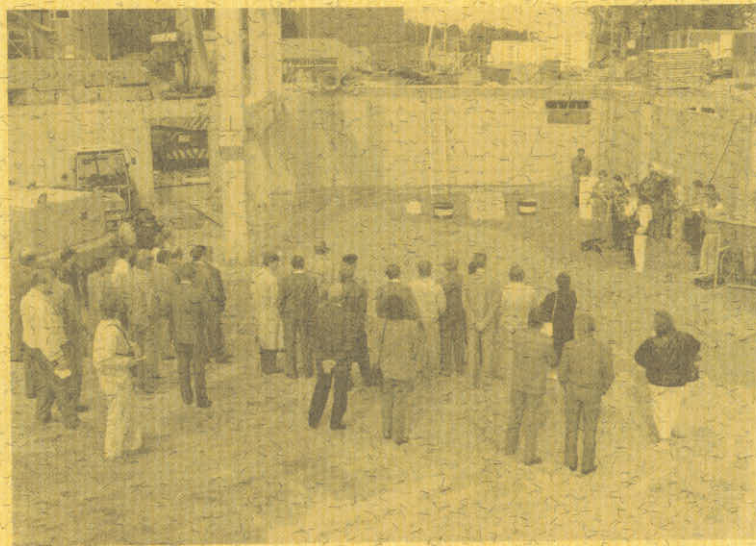
Edessä vasemmalta: opettaja Hilikka Järvi, talousopettaja Anna-Liisa Kauhanen, maanviljelijä Toivo Korhonen, talousneuvos Paavo Lahti, emäntä Kaarina Salonen ja agronomi Riitta-Liisa Helasterä. Keskellä vasemmalta: maanviljelijä Eino H. Turpeinen, maanviljelijä Eero Peura, opettaja Antti Lindqvist, pankinjohtaja Risto Parviainen, hallintopäällikkö Veikko Rohula. Takana vasemmalta: maanviljelijä Simo Kutinlahti, maanviljelijä Martti Pekkala, toiminnanjohtaja Pekka Mättiä, kaupunginsihteeri Teuvo Tihlilä, maanviljelijä Pentti Tolppila, maanviljelijä Eero Hautsalo ja maanviljelijä Timo Kässi. Kuvasta puuttuvat varatuomari Erkki Urtila, kansanedustaja Mauri Pekkarinen ja opinto-ohjaaja Viljo Kuivisto sekä henkilöstön edustajat myymäläpäällikkö Risto Onkila ja myyjä Annikki Tiainen.

Selkeästi maakunnassa

Maakuntalähtöisyyttä voidaan mitata myös toteutetuilla investoinneilla. Niiden painopiste on ollut selkeästi maakunnassa. Tämä on ollut järkevää myös sikäli, että Jyväskylä oli varustukseltaan kunnossa maakuntaosuuskaupan syntyessä. Keskimaa on vuosina 1984-90 investoinut 190 miljoonaa markkaa, mistä Jyväskylän ulkopuolelle on kohdistettu 120 miljoonaa markkaa eli peräti 63 prosenttia. Juuri tämä toimintapolitiikka on kasvattanut maakuntaosuuskaupan luottamusta maakunnan sisällä. Keskimään investoinnit ovat kohdistuneet Jämsään, Pihtiputaalle, Äänekoskelle, Karstulaan, Viitasaarelle, Kivijärvelle ja Kyyjärvelle. Investoinnit on tehty kilpailukyyn turvaamiseksi ja markkinaosuuksien kasvattamiseksi. 1990-luvun keskeisiä tehtäviä on jo toimivien kauppapaikkojen kehittäminen.

Tänään Keskimaa-yhtymä palvelee 86 pisteessä toimialueellaan. Jyväskylässä kauppoja on 3, joista 2 on suuria tavarataloja, ja muita toimipisteitä 10. Kaiken kaikkiaan Keskimaa-yhtymä käsittää Osuuskauppa Keskimään ja 12 tytäryhtiötä.

Tulosjohtaminen korostuu tämän ja huomisen yritysjohtamisessa. Jokaisen yrityksessä työskentelevän on sitouduttava yritykseen ja sen tavoitteisiin. Tämä edellyttää asenteiden kasvamista organisaation jokaisella tasolla ja sitä, että yritys harjoittaa kannustavaa henkilöstöpolitiikkaa. Kannustamisen muotoja ovat hyvistä tuloksista osalliseksi pääseminen, uralla eteneminen ja vaikuttaminen omaa työpaikkaansa koskeviin asioihin. Näitä kaikkia menetelmiä käytetään Keskimäessä. Henkilöstöllä on nyt kaksi edustajaa yrityksen hallintoneuvostossa. Lisäksi Keskimaa-yhtymän eri osien johtoryhmissä on henkilöstön edustajat.

Äänekosken Koskikeskuksen peruskiven muuraus 1989.

Jämsän Forum.
ROSSO Ristorante.
S-market SEPPÖ.

Äänekosken Koskikeskus valmistui 1990.

Keskimaan kehitys ilmenee havainnollisesti seuraavasta numerosarjasta. Myynti on muunnettu vuoden 1989 markoiksi.

Vuosi	Henkilöä	Jäseniä	Myynti
1915	4	66	587.850
1920	13	337	3.046.821
1930	58	1178	26.570.042
1940	262	2929	61.927.805
1950	395	8255	114.771.296
1960	354	7820	100.408.886 ^{x)}
1970	597	8919	196.896.546
1980	843	15194	491.748.516
1984	1080	39676	917.871.077
1990	1204	27054	1.131.026.668

^{x)} Osuuskauppa Alakeitele perustettiin v.1958 - oli aiemmin osa Keskimaata.

Vuonna 1985 jäseniä oli peräti 37957, mutta osuismaksun nostaminen 100 markasta 500 markkaan vuonna 1985 alensi jäsenmäärää. Samalla kuitenkin yrityksen osuuspääoma moninkertaistui ja se on tällä hetkellä 13,5 miljoonaa markkaa. Jäsenmäärä on sittemmin kääntynyt selkeään nousuun.

Keski-Suomen läänin 190.000 täysi-ikäisestä kansalaisesta on Keskimaan jäsenenä lähes 14 prosenttia.

Hotel Alexandra

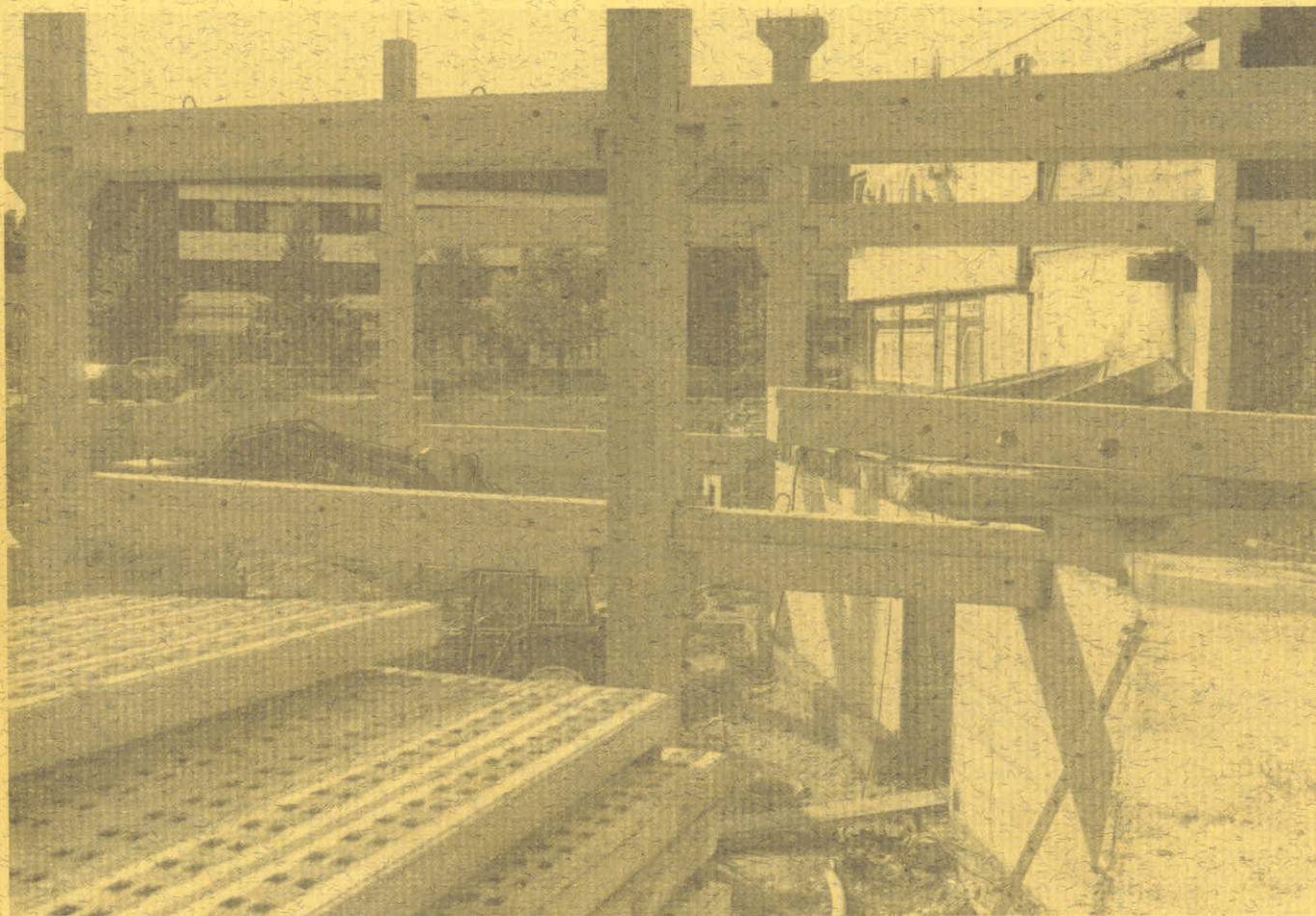
ESSO Hirvaskangas,
Äänekoski.

Huomisen haasteet velvoittavat

Keskimaalla on säikeikäs historia, menestyvä nykyisyys ja haasteellinen tulevaisuus.

Maakuntaosuuskauppa on juurtunut alueeseensa niin vahvasti, että se kykenee vastaamaan tehokkaasti myös tulevaisuuden alati muuttuviin haasteisiin. Vahva taloudellinen pohja, asiakasomistajien sitoutuneisuuden lujittuminen, henkilöstön kasvava osaavuus ja motivoituneisuus yhdessä tuntoherkän liikkeenjohdon ja sitä tukevan hallinnon kanssa takaavat sen, että Keskimaa on jokaisen aistima maakunnallinen yritys myös tulevana vuosikymmeninä.

Keskimaan menestys on sidoksissa Keski-Suomen tulevaisuuteen. Se näyttää valoisalta. Mittava maakunnallinen yritys kykenee omalta huoltamattavalta osaltaan edistämään toimialueensa aineellista ja henkistä hyvinvointia. Keski-Suomi on kasvusuuntainen. Jyvässeutu on runsaan 100.000 asukkaan alue ja Keski-Suomen väkiluku on 252.000 henkeä. Keski-Suomen mahdollisuudet väestöllisen, taloudellisen ja henkisen pääoman kasvuun ovat suotuisat.

Haasteellinen tulevaisuus...

Kutsu

**KESKIMAA
75-VUOTTA PÄÄJUHLA
SUNNUNTAINA 16.12.1990
KLO 14.00-18.30
JYVÄSKYLÄN
KAUPUNGINTEATTERISSA**

14.00 Juhlakahvit teatterin aulassa
Kansanmusiikkia
15.00 Mozart: Divertimento
D-duuri allegro
Tervetuloa
Maaherran tervehdys
Operettimusikkia
Uudistuva esuustalointi

Oktaavi
Jyväskylän kamariorkesteri
Keskimaan hallintoneuvoston
puheenjohtaja
Pecora Lahti
Maaherra Kalevi Kivistö
Laulajatar Virpi Kilpelä
Lehtori Jouko Pohjonen
Pianotallentaja Aleksandra
Bagdasarov
SOK:n pääjohtaja Jere Lahti

Tanssiesitys
Keskimaa eilen, tänään
ja huomennakin
Lauluillen
Päätössanat
Johann Strauss:
Die Tanten aus San Margo
Päätöslaulu

Tehtaan tanssijat
Päätösimittaja Erika Laatikainen
Laulajatar Aija Korhonen
Fortuna orkesteri
Kauppaneuvos Kalevi Luukkainen
Jyväskylän Kamariorkesteri
Keski-Suomen kotiseutulaulu

16.50-
18.30 Juhlal buffet teatterin aulassa
Pianomusiikkia
Pianisti Eero Vuorinen

Lämpimästi tervetuloa!
OSUUSKAUPPA KESKIMAA

Pecora Lahti
Hallintoneuvoston puheenjohtaja

M. Lahti
Tähtitöiden johtaja

Juhlatervehdykset
Mahdollisia huomionosoituksia
varten on perustettu Liikesivistysra-
hastoon Keskimaan erikoisrahasto.
Tilinumero KOP: 1111 Aleksanterinkatu
157130-12063

 KESKIMAA

75
1915–1990

Kauppaneuvos Kalevi Liukkonen ja talousneuvos Paavo Lahti
toivottavat pääjuhlan vieraat tervetulleiksi.

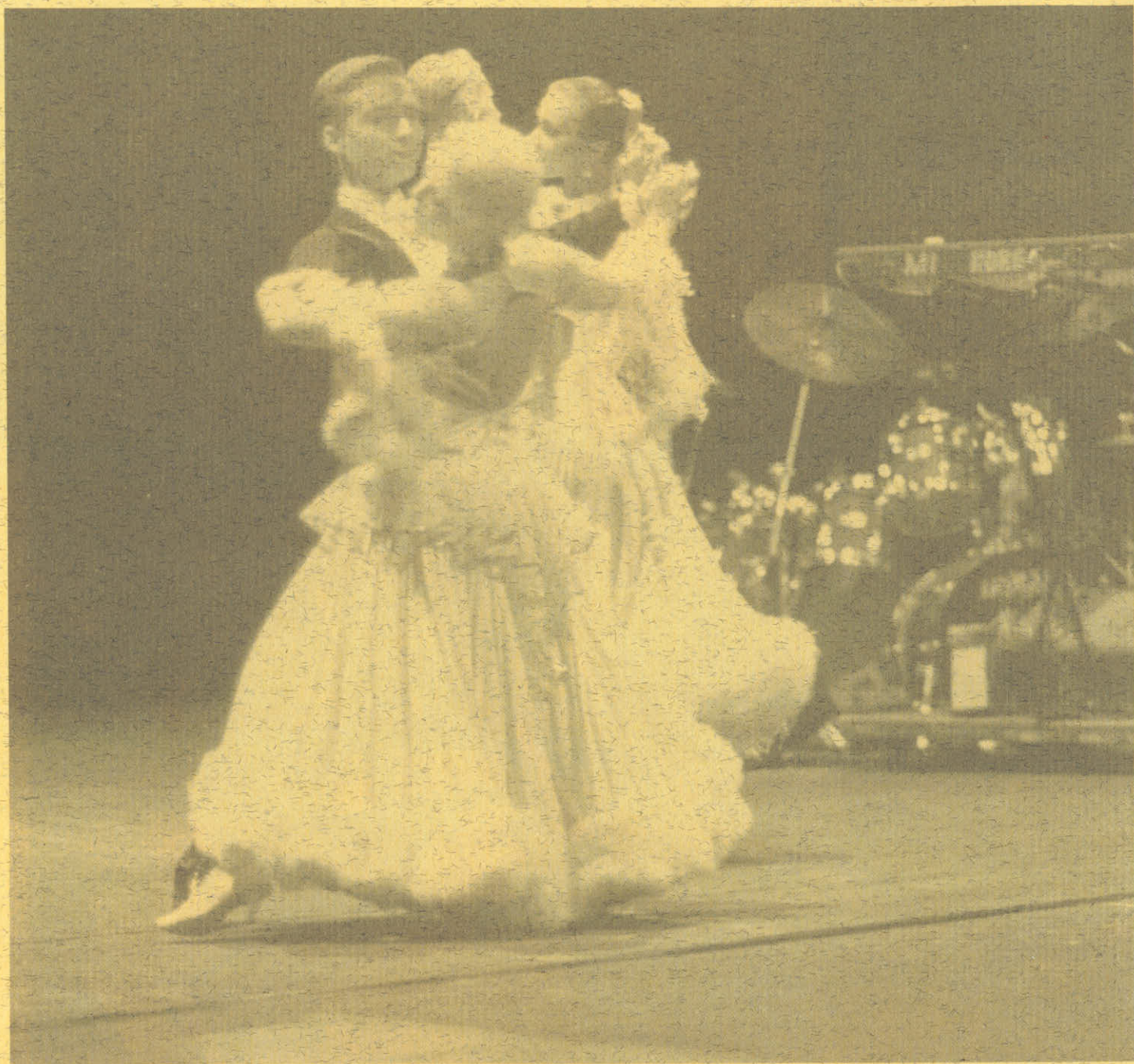
SOK:n pääjohtaja
Jere Lahti

Keskisuomalaisen
päätoimittaja
Erkki Laatikainen

Osuuskauppa Keskimään lämminhenkinen 75-vuotispääjuhla Jyväskylän kaupunginteatterissa 16.12.1990.

Kohti huomista...